

СТАНОВИЩЕ

От доц. Милена Ганчева Сандева, дм
Катедра по акушерски грижи, ФОЗ, МУ-Пловдив

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен 'доктор'
професионално направление: 7.4. Обществено здраве
докторска програма: „Управление на здравните грижи“

Автор: Полина Иванова Драгнева

Форма на докторантурата: редовна форма на обучение

Катедра: „Здравни грижи“; Филиал Сливен; МУ-Варна „Проф. д-р Параскев Стоянов“- гр. Варна.

Тема: „Фактори, влияещи върху избора на бременните жени за селективно родоразрешение. Роля на акушерката“

Научен ръководител: Доц. Диана Станчева Димитрова, д.пс.

Със заповед № Р-109-555/ 14.12.2023 г. на Ректора на Медицински университет – Варна съм избрана за член на Научното жури, а на основание Протокол № 1/ 22.12.2023 г. съм определена да изготвя становище по процедура за придобиване на ОНС „Доктор“ с кандидат Полина Иванова Драгнева, докторант в редовна форма на обучение към Катедра „Здравни грижи“, Филиал Сливен при Медицински университет – Варна.

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Представеният комплект материали на хартиен /електронен носител е в съответствие с чл.70 (1) от Раздел IV. Условия и ред за придобиване на ОНС „ДОКТОР“ в МУ-Варна от Правилник за развитие на академичния състав в МУ-Варна.

Прегледът на документите показва, че процедурата по отчисляване и процедурата по обявяване на защита са спазени. Документите са подготвени съгласно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото приложение, както и Правилник за развитие на академичния състав в МУ-Варна.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Ас. Полина Иванова Драгнева, придобива **ОКС „Бакалавър“**, специалност „Акушерка“ през 2015 г. в Тракийски университет – Стара Загора. Няколко години по

късно, през 2019 г. завършва **ОКС „Магистър”** със специалност „Управление на здравните грижи” в същия университет.

Професионалната дейност на Полина Драгнева, започва през 2016 г. като акушерка в АГО на МБАЛ „Д-р И. Селимински” – АД гр. Сливен. От месец март 2023г. е назначена на АД „Асистент“ във Филиал Сливен към МУ-Варна.

Ас. Драгнева е зачислена като докторант, редовна форма на обучение в докторска програма „Управление на здравните грижи” по област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, в направление 7.4. Обществено здраве, с **Заповед Р-109-250/01.08.2023 г.** Полина Драгнева е отчислена с право на защита с **Заповед Р- 109-417/03.10.2023 г.**

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

През последните години се наблюдава ясно изразена тенденция на нарастване в относителния дял на ражданията с цезарово сечение, както в национален, така и в световен мащаб. Напредъкът на медицината, естествено е последван от нарастване на случаите, в които секцио се извършва в интерес на плода и/или майката. Други причини, повлияващи повишаване на процента на оперативните раждания са нарастващите нива на рискови фактори и заболявания при родилките и често по-късната възраст на която се реализират първата бременност и раждане. Не на последно място, за повишаване на процента на цезаровите сечения, голямо значение се оказва и желанието на жената за оперативно родоразрешение, без да има медицински обоснована причина за това. Зад това желание много често стоят скрити заблуди, страхове и понякога дълбоко емоционално страдание. Не бива да се пренебрегва и факта, че наред с доказаните предимства на цезаровото сечение, като всяка хирургическа интервенция, то носи своите рискове.

Темата на дисертационния труд е актуална и представлява обществено значим проблем и е с подчертана съвременна актуалност и научна значимост. Акцентът е поставен върху социалните и психо-емоционалните фактори, влияещи върху избора на бременните жени за елективно родоразрешение. Това включва оценка и анализ на мнението и нагласите им, както и социалните и здравни предпоставки, водещи до избор на оперативно раждане без медицински индикации.

Целта е ясно и точно формулирана, като за постигането ѝ са поставени шест основни задачи и четири работни хипотези. Задачите и хипотезите отговарят и са в напълно съответствие с поставената цел.

4. Познаване на проблема

Представения обширен литературен обзор (60 ст.) и богатата библиография към дисертационния труд на ас. Полина Драгнева, дават ясна представа за задълбочените познания по проблемите на нагласите и факторите влияещи върху избора на родилките за елективно оперативно родоразрешение. Литературният обзор е изграден на базата на

242 литературни източника, от които 56 на кирилица и 186 на латиница. Обзорът е разработен в 7 раздела и разглежда значителна част от историческите аспекти на оперативното раждане, медицинските показания, рисковите фактори, разпространението и честотата на оперативните раждания, нагласите на жените, които водят до избор за оперативно родоразрешение и разбира се стратегии за намаляване на техния брой.

Проблема е разгледан задълбочено и притежава добра познавателна стойност. В литературната справка, ас. Полина Драгнева, е очертала основните проблеми, възможности и перспективи за промяна на нагласите, относно елективното цезарово сечение.

При анализ на литературният обзор, дисертантката извежда десет извода които очертават основните направления за намаляване на оперативните раждания без наличие на медицински обосновани причини.

В последните години все повече специалисти се застъпват за идеята, че ЦС трябва да се извършват в случаите, за които е известно, че ползата е по-голяма от вредите. Големият брой родоразрешения с ЦС, надвишаващ в пъти препоръките на СЗО, е доказателство, че в страната ни се извършват ненужни оперативни интервенции, които са свързани с по-голям риск за раждащата жена и плода. Високият дял на оперативното родоразрешение в България, предопределя необходимостта от по-задълбочено, научно и аналитично проучване на проблема, което прави разглежданата тема изключително дискусабилна и с голяма медико-социална и обществена значимост.

5. Методика на изследването

Използваната методика на проучването отговаря на изискванията на съвременната наука и позволява решаването на поставените цел и задачи. Проведено е емпирично социологическо изследване с използване на анкетен метод, документален метод, анализ на литературни източници, социологически и статистически метод за анализ и интерпретация. Обект на проучването на проучването са три подбрани групи респонденти: здрави жени (бременни, към настоящ момент), работещи акушерки и студенти, обучаващи се в специалност „Акушерка“. Предмет на научното изследване е информираността на бременните, работещи акушерки и студентите относно индикациите за елективно родоразрешение, както и факторите, оказващи влияние при вземане на решение за предстоящото раждане. Обхванати са 201 анкетирани лица, разпределени в три целеви групи:

- **I група - 100** Бременни жени. (Амбулаторно наблюдавани, хоспитализирани и здрави доброволки в посочените центрове за провеждане на изследването).
- **II група – 50** акушерки. (Практикуващи професията на територията на Република България, работещи в посочените центрове (МБАЛ „Д-р Иван Селимински“ АД, гр. Сливен; ДКЦ- 2 ЕООД Трета поликлиника, гр. Сливен; МОБАЛ „Д-р Стефан Черкезов“ АД, гр. Велико Търново; ДКЦ- 1 ЕООД гр. Велико Търново)
- **III група – 51** студенти, специалност „Акушерка“, обучаващи се във Филиал Сливен и Филиал Велико Търново към МУ „Проф. д-р Параскев Стоянов“ –

Варна. Тъй като студентките от специалност „Акушерка“ се обучават по утвърдени вече учебни планове, които са актуални за целият им обучителен период, в настоящия дисертационен труд резултатите от проучването на тяхното мнение само се докладват. Вземат се под внимание направените от тях предложения относно намаляване на броя на оперативните раждания без медицински индикации.

В методиката на дисертационния труд точно са определени обект, единици и признаци на наблюдение. За получаване на данни за емпиричен анализ е използван социологическият метод - пряка индивидуална анонимна анкета. Използвани са специално разработени анкетни карти за всяка от групите изследвани лица. Анкетните карти представляват система от въпросници, адаптирани за популацията в България, както и разработени въпросници за конкретното проучване.

Проучването е проведено след получено разрешение от Комисията по етика на научните изследвания при МУ-Варна – Протокол/Решение №116, заседание на 28.04.2022 г. Всички участници в изследването са подписали информирано съгласие.

Избраната методика на изследване позволява постигане на поставената цел и получаване на адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Научният труд на ас. Полина Драгнева е оформен според изискванията и е изложен в **159** страници и е структуриран в четири основни глави. Съдържа – въведение, литературен обзор, цел, задачи, материали и методи, резултати и обсъждане, изводи, препоръки и приноси, използвана литература и пет приложения. Онагледен е с **48** фигури и **47** таблици. Библиографската справка включва **242** литературни източника, от които **56** на кирилица и **186** на латиница.

В първа глава е направено въведение и обширен концептуален литературен обзор (съдържащ 60 страници) и обхващащ 7 раздела и разглежда значителна част от историческите аспекти на оперативното раждане, медицинските показания, рисковите фактори, разпространението и честотата на оперативните раждания, нагласите на жените, които водят до избор за оперативно родоразрешение и разбира се стратегии за намаляване на техния брой.

Акцентирано е върху необходимостта от информация за бъдещите майки относно методите на раждане.

Във втора глава, дисертантката подробно описва концепцията на емпиричното изследване. Детайлно са представени – постановка на изследването; цел, задачи и хипотези; контингент на изследването; единици и признаци на наблюдение, изследователски инструментариум; методите и методическите инструменти, както и математико-статистическа обработка на данните. Формулирани са шест изследователски задачи и четири хипотези, като основната теза гласи: „Жените у нас не са достатъчно информирани относно елективното родоразрешение: както за ползите, така и за недостатъците и рисковете, които крие. Това може да бъде предпоставка за нарастващия темп на раждания с ЦС в България през последните години.”

В трета глава е представен обстоен анализ на получените резултати. Дисертационният труд е добре структуриран, като прави впечатление, че на всеки един етап след представяне и анализ на получените резултати се прави обстойно обсъждане и заключение. **Глава трета е структурирана в шест раздела** - демографските характеристики на изследваните лица; проучване на фактори, влияещи върху избора на жените за елективно родоразрешение; сравнителен анализ на мнението на изследваните групи относно причините за избор на цезарово сечение; информираността сред бременните жени относно елективното родоразрешение; проучване на информираността и желанието на акушерките и студентките да предоставят информация относно СЦ; подходите за намаляване на оперативното родоразрешение.

В глава четвърта са представени направените изводи, препоръки и приноси на дисертационния труд, на базата на собствените данни. Изведени са шест генерални извода, които произтичат пряко от получените собствени резултати и са в пряка връзка със структурата на дисертационното изследване. На базата на изведените резултати са отправени аргументирани препоръки към различни институции.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Дисертационният труд притежава научно-теоретични приноси и приноси с практико-приложен характер. С особена важност е разработеният авторски **модул за обучение на бременни жени** в рамките на курсове за бременни, който информира бъдещите майки относно начините за раждане, потенциалните рискове и усложнения от цезаровото сечение. Изготвена е и информационна брошура, която информира постъпващите в родилно отделение жени за ползите от нормалното раждане.

На базата на изведените резултати от дисертационното изследване, ас.Драгнева, отправя актуални и аргументирани препоръки към различни институции:

1) Препоръка към Българската асоциация на специалистите по здравни грижи (БАСЗГ) и Алианса на българските акушерки (АБА):

- *Продължаващото образование*, което е част от приоритетите на професионалните организации в България
- *Да се разработят Стандарти* за безопасни, висококачествени акушерски грижи

2) Препоръка към Висшите учебни заведения, обучаващи акушерки и медицински сестри:

- *Да се актуализира тематичния план* на учебните програми по „Акушерство“ и „Специални грижи за жени с нормално и патологично раждане“
- *Да се изучава и популяризира* ТЕНС-метода като изключително успешно немедикаментозно средство за обезболяване при раждане, използвано от акушерките в развитите страни.

3) Препоръки към ръководствата на АГ-отделенията на областните болници и Специализираните акушеро-гинекологични болници:

- Всяко АГ-отделение/родилно отделение да организира курсове за бременни жени, където да се включва изчерпателна информация, свързана с рисковете, съпътстващи оперативното раждане. Да се информират пациентите за ползите от нормалното раждане. Това може да се постигне и чрез предлагане на флаери и брошури, беседи, дискусии, уебинари и семинари. Информацията може да бъде предоставяна и в подходяща електронна среда.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Във връзка с дисертационният труд ас. Полина Драгнева представя 5 научни публикации, като е първи и единствен автор.

Дисертантката е взела участие в пет международни научни форума с доклади отразяващи резултатите от направеното изследване.

9. Лично участие на докторанта(ката)

В предложения дисертационен труд дисертантът има цялостно лично участие и всички дадени заключения, приноси и получени резултати са негова лична заслуга.

10. Автореферат

Авторефератът в разработен съобразно изискванията и отразява резултатите направени в дисертационния труд.

11. Критични забележки и препоръки

Нямам критични забележки към структурата на дисертационния труд, както и към предоставените материали. Препоръчвам ас. Полина Драгнева да продължи своите бъдещи изследвания по този така актуален проблем.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представеният дисертационен труд притежава научни, научно-приложни и приложни резултати, които дават оригинален принос в науката и практиката, и отговарят на всички изисквания от Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на МУ-Варна.

Дисертационният труд показва, че ас. Полина Драгнева притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност „Управление на здравните грижи”, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята *положителна оценка* за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и *предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор”* на ас. Полина

Драгнева в докторска програма „Управление на здравните грижи”, област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4. Обществено здраве.

26.01.2024 г.

Заличено на основание чл. 5,
§1, б. „В“ от Регламент (ЕС)
2016/679

Рецензент:

Доц..Милена Сандева, дм